

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ МИКОЛА ПАВЛОВИЧ
СТРЕЛЬБИЦЬКА ЛІЛІЯ МИКОЛАЇВНА
РОМАНОВ МИКОЛА СТЕПАНОВИЧ

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ

Навчальний посібник

Острого
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2021

УДК 351.746.1+355.404.52(477)
ББК 67.9(4Укр)401.212
С 83

*Рекомендувала до друку вчена рада
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 12 від 28 травня 2021 р.)*

Рецензенти:

Володимир Артемов, доктор педагогічних наук, доцент;
Ігор Рижов, доктор юридичних наук, професор;
Дмитро Талалай, доктор юридичних наук.

Стрельбицький М. П., Стрельбицька Л. М., Романов М. С.
С 83 Соціально-правові засади управління національною безпекою України. Навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 136 с.

DOI 10.25264/28.05.2021/4

У посібнику показано соціальні та правові аспекти, що мають місце в процесі управління національною безпекою України. Звернута увага на духовно-релігійну її складову.

Призначено для студентів що вивчають чи досліджують проблеми національної безпеки України в цілому та управлінських питань зокрема.

Друкується в авторській редакції.

УДК 351.746.1+355.404.52(477)
ББК 67.9(4Укр)401.212

**Навчальний посібник підготовлений
в рамках виконання міжнародного проєкту ЄС
«WARN – Академічна протидія гібридним загрозам
(610133-EPP-1-2019-1-FI-EPPKA2-SBNE-JP)»**

© Стрельбицький М.П., Стрельбицька Л.М., Романов М.С.
© Національний університет «Острозька академія»

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ	
1.1. Історіографія та розвиток системи державного управління у сфері національної безпеки України	8
1.2. Гносеологія зовнішніх та внутрішніх загроз у системі державного управління національною безпекою України в умовах інформаційної та гібридної війн	27
1.3. Поняття, сутність і класифікація організаційних та правових засад управління національною безпекою України	47
1.4. Безпека державного управління України: формування і функціонування	68
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	85
РОЗДІЛ 2. ДУХОВНА БЕЗПЕКА, ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ І ЄДНОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
2.1. Співвідношення інформаційної та духовної безпеки в сучасних умовах. Роль інформаційного права у забезпеченні інформаційних прав і свобод в Україні	91
2.2. Історико-правові та соціальні передумови релігійних взаємостосунків в Україні, забезпечення права на свободу совісті в умовах сучасної гібридної війни	108
2.3. Суспільно-громадські функції православної церкви. Взаємозв'язок світської і духовної науки в контексті органічної духовної єдності держави, церкви та суспільства в сучасних умовах	118
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	128
ВИСНОВКИ	129
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ	133
ПОКАЖЧИК ІМЕННИЙ	135

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АСУ –автоматична система управління
АТО-антитерористична операція
ВВП- внутрішній валовий продукт
ЗМІ-засоби масової інформації
ЄС-Європейський союз
ІСУ- Інформаційна система управління
НАФТА – регіональне економічне співробітництво
МВФ-Міжнародний валютний фонд
МАУП-Міжрегіональна академія управління персоналом
МАБН-Міжрегіональна академія богословських наук
ООН-Організація об'єднаних націй.
УПЦ МП-Українська православна церква Московського патрі-
архату
УГКЦ –Українська греко-католицька церква

ВСТУП

Державне управління сферою національної безпеки України здійснюється шляхом цілеспрямованого впливу комплексного суб'єкту (системи державних органів влади та управління) на об'єкт управління з метою належного забезпечення національної безпеки.

Згідно пп. 9-10 ст.1 Закону України «Про національну безпеку України» національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Національні інтереси України визначаються як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян.

Основним механізмом реалізації вказаної політики є державне управління у сфері забезпечення національної безпеки. Водночас, аналіз сучасної наукової літератури з проблем державного управління свідчить про те, що в науковому розумінні питання про системи управління у сфері національної безпеки на сьогодні залишається малодослідженим. Теоретико-методологічні засади їх формування та організації функціонування розглядаються епізодично, без системного, комплексного підходу, оцінки стану національної безпеки, науково обґрунтованих висновків, пропозицій і рекомендацій.

Теорія національної безпеки на цей час ще знаходиться в стадії розробки. Вітчизняні управлінці поки що в основному обмежуються обґрунтуванням лише теоретичних положень забезпечення національної безпеки в окремих її сферах (політичній,

економічній та інших), а фундаментальних наукових досліджень проблеми ефективного забезпечення національної безпеки з позицій системного підходу бракує. Як наслідок, відсутні загальноприйняті погляди щодо понятійно-категорійного апарату в галузі національної безпеки, мають місце досить суперечливі погляди щодо життєво важливих національних інтересів, подальших напрямків державного будівництва, раціональної структури та управління сектором безпеки, а відтак і методів, засобів, способів та механізмів реалізації державної політики з питань національної безпеки.

Зазначене вимагає від політиків і державних службовців пошуку принципово нових ідей, політичних і державно-управлінських рішень, удосконалення існуючих та створення нових механізмів щодо забезпечення національної безпеки, а від науковців – подальшого розроблення і доопрацювання теоретико-методологічних основ забезпечення національної безпеки крізь призму осмислення сучасних поглядів на сутність, шляхи, засоби, способи і методи захисту національних інтересів».

Процеси радикального оновлення українського суспільства та правоохоронної системи, що відбуваються на сучасному етапі державотворення в Україні, ставлять підвищені вимоги до системи управління у сфері національної безпеки. Проблеми управління в державі є наслідком тієї кадрової ситуації, що склалася протягом тривалого часу в Україні і характеризується низьким професіоналізмом, відсутністю спеціальної управлінської підготовки, невідповідністю фахової підготовки профілю діяльності, бюрократизмом, байдужістю і корумпованістю керівних кадрів. Як наслідок, усе це призводить до нерационального, малорезультативного й неефективного управління на державному, регіональному, відомчому та місцевому рівнях.

Сьогодні церкву вже не влаштовує статус другорядного, допоміжного, навіть дорадчого елемента в державотворчих процесах, як це було раніше. А тому не тільки роль, але і відповідальність церкви має бути адекватною за долю незалежної держави, поглиблення соціальної кризи, формування моральних і духовних

цінностей у суспільстві в умовах нестабільності розвитку суспільства і держави. Непередбачуваність долі людини призводить до знеособлення передусім самої людини, а відтак суспільства і держави. Цим обумовлений масовий потяг людей до одухотворення їх долі, життя, майбутнього суспільства та держави. Зрозуміло що це має вплив на стан національної безпеки

Знання вищезазначеного для розв'язання проблем управління у сфері національної безпеки дасть можливість здійснити подальшу розбудову цього інституту в напрямі його адаптації до стандартів Європейського Союзу, створити ефективну систему управління, яка б відповідала стандартам демократичної, правової держави, проголошеної Конституцією України. Значною мірою це залежить від керівного кадрового складу державної служби України і потребує прискореного реформування та розвитку її управлінської ланки, залучення на всіх рівнях до системи управління керівних кадрів нової генерації: професійно підготовлених, висококомпетентних, патріотично налаштованих, чесних, порядних, відповідальних, енергійних та ініціативних У зв'язку з цим знання основ управління у сфері національної безпеки набуває особливого значення. З урахуванням цього підготовлено зазначений навчальний посібник. Для студентів що вивчають національну безпеку України.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Національна безпека України сьогодні перебуває у найскладнішому стані з часів незалежності держави. Зросли і ускладнились її зовнішні та внутрішні загрози. До реальних загроз відносять зовнішнє втручання, гібридна війна, втрата територій України, політична та владна корупція, які вже привели до відчутніх і непоправимих наслідків. В основі національної безпеки лежить відповідальна і виважена державна політика відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у таких сферах як політична, економічна, соціальна, воєнна, екологічна, науково-технологічна, інформаційна тощо.

1.1. Історіографія та розвиток системи державного управління у сфері національної безпеки України

Управління у сфері національної безпеки України є галузевим різновидом державного управління, що, у свою чергу, розглядається як один із видів соціального управління. Ця діяльність здійснюється у великих масштабах, потребує адекватного управління, яке являє собою узгодженість між індивідуальними та груповими діями і реалізується через загальні функції держави, що

Навчальне видання

**Стрельбицький Микола Павлович
Стрельбицька Ліля Миколаївна
Романов Микола Степанович**

**СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ**

Навчальний посібник

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*
Художнє оформлення обкладинки *Романа Свиначчука*

Формат 42x30/4. Ум. друк. арк. 7,9. Обл.-вид. арк. 7,74.
Наклад 100 пр. Зам. № 57–21. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура «AdonisC».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.